

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, ד' אלול התשפ"ו

חולין ק"ט – דין אפשר לסוחטו, והכשרת הכחל - עטין לאכילה

שאלות:

1. עמי ניער את הקדרה מיד לאחר שנפלה על חתיכת הבשר טיפת חלב, האם החתיכה אסורה?

"אפשר לסוחטו אסור או מותר"

- הגמרא ממשיכה לברר את דברי רבי על מנת להוכיח שהכלל 'אפשר לסוחטו אסור' שנוי במחלוקת תנאים בין רבי יהודה לחכמים:
בדף הקודם הוכחנו שרבי יהודה סובר שאפשר לסוחטו אסור. ורבי הכריע כמותו כשלא ניער את הקדרה בהתחלה, מכאן שההכרעה כדברי חכמים שמתירים בביטול בכל הקדירה, עוסקת במקרה שניער מתחילה ועד הסוף, והם לא חוששים כרבי יהודה שמא לא ניער היטב.
- יוצא שחכמים עצמם סוברים שהקדירה מותרת אפילו אם ניער וכיסה רק בסוף. ולכן גם החתיכה הראשונה מותרת, למרות שכבר נאסרה בהתחלה, וזה אפשרי רק אם 'אפשר לסוחטו מותר'. ואם כן הוכחנו ש'אפשר לסוחטו אסור', שנוי במחלוקת תנאים.
- **רב אחא מדיפתי** מנסה לדחות את ההוכחה, כי אולי גם חכמים מסכימים שאפשר לסוחטו אסור, והמחלוקת היא רק אם מין במינו בטל. לדעת חכמים החתיכה האסורה נשארת אסורה כי אפשר לסוחטו אסור, אבל היא בטלה בשאר החתיכות למרות שזה מין במינו.
- הגמרא דוחה את האפשרות הזו, כי אם גם חכמים סוברים שהחתיכה שעליה נפל החלב אסורה סימן שגם הם גוזרים שמא לא ניער היטב, אחרת למה החתיכה נאסרה הרי הוא ניער מיד בהתחלה? והסיבה שהם לא אוסרים את השאר זה בגלל שמין במינו בטל.
אבל מכך שרבי תלה את המקרה של ההיתר בניעור, סימן שלשיטתו גם החתיכה הראשונה לא בלעה ולא נאסרה, ולפי הפירוש הזה דעת רבי לא מסכימה לא לדעת רבי יהודה ולא לדעת חכמים. ואז רבי היה צריך לומר, נראין דברי רבי יהודה כשלא ניער, ולא נראים דבריו כלומר הגזירה שלו, כשניער.
מאחר שרבי לא התבטא כך אלא אמר שנראים דברי חכמים מוכח שחכמים מתירים גם את החתיכה הראשונה עצמה, וסוברים אפשר לסוחטו מותר, והביטול הנדרש הוא של טיפת החלב ולא של כל החתיכה, ונדחית ההשגה של **רב אחא מדיפתי**.

2. ששון בישל לב של עוף בלי להוציא את דמו, מותר לו לאכול אותו?

דין הכחל והלב

- המשנה מפרטת את דיני ההכשרה של כחל (עטין של הבהמה) ולב:

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

■ **כחל:** קורעו ומוציא את חלבו; אם לא קרעו – לא עובר עליו באיסור של בשר בחלב לא על אכילה ולא על בישול, כי זה לא נחשב חלב.

■ **לב:** קורעו ומוציא את דמו; לא קרעו – לא עובר עליו באיסור כרת (רש"י) מסביר שמדובר בלב של עוף שאין בדמו כזית; בלב בהמה שיש בו כזית דם – חייב כרת אם אכלו בלא קריעה). ומכל מקום באכילת הבשר של הלב אין כרת, כי הבשר של הלב חלק ולא בולע.

○ הגמרא מבארת את דין הכחל שבמשנה:

■ **רבי זירא אמר בשם רב:** שכחל שלא קרעו ובישלו לא עובר עליו – ומוותר לאכול אותו אפילו מדרבנן, כי חלב של בהמה שחוטא אסור רק מדרבנן, וחלב כזה שעדיין מובלע בכחל ולא פירש ממנו, לא אסור אפילו מדרבנן. והמשנה לא כתבה שזה מותר, אלא 'אינו עובר עליו', אגב דין הלב, שדם הלב אסור למרות שאין בו כרת, כי חצי שיעור אסור מהתורה.

■ הגמרא מביאה גירסה הפוכה של דברי **רבי זירא בשם רב:** "לא עובר עליו – ואסור". שאם בישל את הכחל בלא קריעה – אסור מדרבנן לאוכלו. הגמרא מנסה לדייק מברייטא כאחת הגירסאות, אבל דוחה את הניסיון.

■ בסוף הגמרא מביאה סיוע מברייטא ללשון הראשונה שהכחל שבישלו בלא קריעה מותר; אבל קבה שבשלה בחלבה שהעגל ינק לתוכה – אסור, ההבדל הוא שהחלב שבקיבה נחשב חלב גמור מפני שהוא כנוס במעיו (נאסף לאחר שיצא מהבהמה); לעומת זאת, החלב שבכחל לא יצא מעולם ולא נאסף לכלל חלב.

3. בנציון צלה עטין של כבשה על שיפוד, בלי להוציא את החלב, זה מותר באכילה?

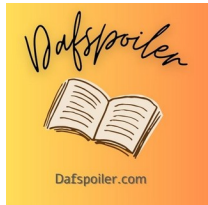
אופן קריעת הכחל, וצלייתו

○ **רב יהודה אמר** שאם רוצים לבשל את הכחל בקדרה (רש"י) צריך לקורעו שתי וערב וסוחט אותו בלחיצה לכותל כדי לסחוט את כל החלב.

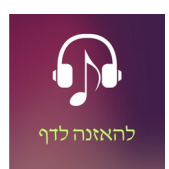
○ **רבי אלעזר אמר** שלצליה מספיק קריעה כלשהי (לאורך או לרוחב) בלי סחיטה בכותל, מפני שהחלב שנוטף בצלייה יוצא למטה ולא חוזר ונבלע. (רש"י) מסביר שמדובר בצליה)

○ ילתא אשתו של **רב נחמן** אמרה לו: "כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה" שכנגד כל דבר שאסרה התורה, נמצא דבר דומה שהתירה – כמו:

- אסרה דם – התירה כבד.
- אסרה דם נידה – התירה דם טוהר של יולדת.
- אסרה חלב בהמה – התירה חלב חיה.
- אסרה חזיר – התירה מוח של דג שבוטא.
- אסרה עוף טמא (גירותא) – התירה לשון דג.
- אסרה אשת איש – התירה גרושה בחיי בעלה.
- אסרה אשת אח – התירה יבמה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
גלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
• אסרה נכרית – התירה יפת תואר.

- לכן ילתא ביקשה: לאכול דבר דומה לאיסור בשר בחלב.
- **רב נחמן** הורה לטבחים: "צלו לה כחל על השפוד" ולא אמר להם לקרוע.
- הגמרא מסיקה שדעת **רב נחמן** היא שלצלייה מותר לאכול כחל אפילו לכתחילה, בלי קריעה כלל, ואילו דין שקריעה האמור במשנה נאמר בבישול בקדרה.
והגמרא תמשיך לדון בדין כחל בדף הבא.